

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 cor.
1/2 an 12 cor.,
1/4 an 6 cor.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oara 12 fil. a treia
oara 10 fil.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirea” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Nr. 1115/1911.

Convocare.

În sensul §§-lor 23 și 24 din statute, membrii »Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român« se convoacă la

Adunarea generală ordinară

ce se va ține în *Blaj*, în zilele de
28 și 29 August n. 1911.

Programul adunării:

Ședința I.

Țuni, în 28 August n., la orele 11 a. m. în
biserica catedrală.

ORDINEA DE ZI:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Inscrierea delegaților prezenți ai despărțămintelor.
3. Raportul general al comitetului central.
4. Alegerea comisiilor pentru:
 - a) examinarea raportului general;
 - b) cenzurarea socotelilor anului 1910 și a proiectului de budget pe anul 1912;
 - c) înscrierea membrilor.
5. Alegerea unei comisii pentru întreprinderea prezidiului.
6. Prezentarea eventualelor propuneri*).

Ședința II.

Marți, în 29 August n. la orele 4 p. m.

ORDINEA DE ZI:

1. Raportul comisiei pentru examinarea raportului general și propunerile acestei comisii.
2. Raportul comisiei pentru cenzurarea socotelilor pe anul 1910, a proiectului de budget pe anul 1912 și propunerile acestei comisii.
3. Raportul comisiei pentru înscrierea de membri.
4. Alegerea prezidentului.
5. Fixarea locului pentru adunarea generală viitoare.
6. Dispoziții pentru verificarea procesului verbal.
7. Închiderea adunării generale.

*) Eventualele propuneri au să fie înaintate, în scris, prezidiului »Asociațiunii« (Sibiu, str. Șaguna, Nr. 6) cu 8 zile înainte de adunarea generală.

Ședința secțiilor științifice-literare.

Marți în 29 August n. a. c. la orele
10 1/2 a. m.

va avea loc ședința festivă a secțiilor științifice literare. Dl Dr. Iosif Popovici va ține o conferință comemorativă despre Ioan Maiorescu, iar dl Octavian Goga despre literatura ardeleană în veacul al XIX-lea.

Sibiu, din ședința comitetului central al »Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român«, ținută la 19 Iulie 1911.

A. Bârseanu m. p. Oct. C. Tăslăuanu m. p.
vice-prezident. secretar.

VLAICU ÎN BLAJ.

(Al.) Anunțăm cetitorilor noștri o mare bucurie. Vlaicu, vestitul aviator român, care și până acum, și-a asigurat un renume statornic, între triumfătorii aviațiunii, ne-a făcut deosebită plăcere de a ne cerceta înainte cu două zile, în tovărășia poetului Goga, împărțându-ne, că din prilejul sărbătorilor jubilar ale Asociațiunii, are de gând să-și încerce în Blaj noul său aparat monoplan, pe care l'a terminat acum. Credem, că știrea aceasta va fi întâmpinată cu aceeași expresie de bucurie, cu care am primit-o noi blăjenii.

Sărbările culturale ce se vor aranja la noi, vor câștiga îndoit. Alături de triumful și de serbarea jubilară a celei mai înalte instituții culturale a noastre, vine biruitorul văzduhului, cel dintâiu aviator român, să planeze în regiuni înalte, încununând cu o coroană de învingere nisuițele noastre culturale.

Am cetit succesele lui Vlaicu, și adeseori am rămas adânc emoționați de nizuțele spre cucerirea văzduhului a acestui fiu al Ardealului. Cunoaștem amănunțit lupta lui până să ajungă a i-se da o atențiune oarecare, — și când am cetit, că s'a ridicat triumfător preste toate greutățile și că

jurnalele străine îl pun alături de cei mai mari eroi ai aviatice moderne, am înțeles entuziasmul extraordinar al bucureștenilor, ne venea și nouă să rupem cordonul și să ne năpustim asupra eroului, îmbrățoșindu-l și sărutându-l între lacrimi.

Ci Vlaicu e totuși fiul Ardealului. Sânge din sângele nostru, odraslă din țărâtime, a ținut, după triumful său din București, să vină cu al doilea monoplan între noi să ne ridice și pe noi în sferele înalte la cari triumful științii a avântat de mult pe alte neamuri mai fericite.

Pe istoricul câmp al Libărtății cu prilejul serbărilor jubilar, vom avea fericirea să vedem triumful celei mai desăvârșite invenții românești. Acolo, unde miile de oameni juraseră sub cerul lui Dumnezeu, că nu vor mai răbdă jugul sclăviei, Vlaicu se va ridica în slavă, ca un vultur biruitor, ce plutește peste micile mizerii ale vieții de toate zilele. Și strămoșii noștri, cari se odihnesc în cimiterul de lângă Biserițuța, vor încerca un fior de emoție, din fundul gropii lor povărnite. E cea mai frumoasă încununare ce ne putem, închipui pentru serbările culturale din ajun.

Alături de nizuțele culturale ale unui neam, să planeze și geniul inventator al aceluia, pe care Dumnezeu l-a distins cu pecetea nemuririi.

Sunt foarte rare aceste daruri ale providenței, de aceea și cel din urmă fiu al unui neam simțește un fior de mândrie, un atom din acel complex al geniului, care reprezintă cele mai înalte aspirații ale omenirii.

Fii binevenit în mijlocul nostru, iubitul nostru prietin! Miile de oameni ce vor urmări zborul îndrăzneț și triumful geniului tău, se vor îndepărta prin sătulețele îndepărtate cu o amintire, ce vor transmite-o ca pe un scump clenodiu generațiilor viitoare.

Și cel din urmă privitor al tău se va simți ridicat cu o palmă dela

pământ, spre culmile pe cari numai oamenii de geniu pot să le atingă.

Biruința ta va fi a neamului românesc întreg și în special a ardelenilor, cari avem mândria de a te însurii între fiii noștri. Zborul tău înalt, va fi un simbol pentru a ne încrede din ce în ce mai mult în vitalitatea neamului nostru și pentru a ne aduna toate puterile, ca să ne ridicăm și noi oamenii de rând spre culmile acelea ale idealului, la care Dumnezeu și-a rânduit să te avâți Tu!

Institutele noastre de învățământ.

Raport despre institutele gr. cat. de învățământ din Blaj — gimnaziul superior, institutul pedagogic, școala civilă și elementară de fete, școala de aplicație, școala pentru învățăceii de meserie și negustorii — pe anul scol. 1910—1911.

Raportul școlilor noastre se începe cu un studiu din filologie română de dl Dr. Oct. Prie. Studiul se cheamă: *Verbele auxiliare: sunt, am și voi.* E scris temeinic și cu pricepere, — păcatul este că o mare parte a cetitorilor nu se vor alege cu nimic din citirea studiului special de filologie românească — nu-l vor pricepe, pentru că studiul profund al limbilor este exclusiv numai pentru oamenii de carte, nu pentru cei mai mulți cetitori de rapoarte școlare. După părerea mea e o greșală a da în fruntea anuarelor studii prea cu mult savantlic scrise, — chestiunile literale zilnice, studii ușoare de popularizare din domeniul științelor naturale, biografia, istorie, notițe de călătorii

etc. e literatura cea mai potrivită pentru cetitorii programelor: părinți și elevi.

Din datele școlare pe anul scol. 1910/11 însemnăm următoarele: gimnaziul are 18 prof. pentru studiile ordinare, 4 pentru cele extraordinare și facultative, 3 catiheti pentru elevi de altă confesiune.

Numărul oarelor pe săpt. la gimnaz au fost 240. Bibliotecile profesorilor și a elevilor — muzeul de Istoria naturală, colecția hartelor geografice, Grădina botanică, muzeul de arheologie și istorie, muzeul de fizică și chimie etc. s'au îmbogățit în decursul anului, parte prin donațiuni, dar mai ales prin cumpărarea de cărți, reviste etc.

Ajutoare. Stipendii s'au dat în anul acesta la 94 de studenți, în suma de cor. 14,375-76, — iar ca premii la finea anului s'au dat cărți școlare în preț de cor. 750. De până au beneficiat 182 elevi, iar de didactru au fost scutiți 62 elevi. Suma didactrului iertat face 1818 cor. În seminariul junimei s'au adăpostit 140 de elevi. Averea fondului pentru ajutorarea elevilor în caz de morb face cor. 26,644-60.

Masa studenților a avut 16 beneficiați, cari au primit prânzul gratuit. *Fondul mesei studenților* are 33,750-06 cor. Din Cronică anului scol. aflăm numirea de prof. de religie la gimnaziu a dlui Dr. Rusu, și a dlui Gocan de profesor auxiliar în locul lui P. Suci, concediat pe un an pentru călătorii de studii în Germania. Examenele de maturitate finale s'au ținut din 2—10 Iunie. Rezultatul: 12 cu eminent, 11 cu bine, 25 cu suf., căzuți din 1 studiu 11, iar 3 relegați la rep. examenului întreg. — De toți au fost înscriși la gimnaz 539, din cari la finea anului au fost examinați 521. Din toate studiile au obținut em. 42 elevi, cel puțin bun 116, cu suficient au fost 261, cu o secundă 68, cu două 20 iar cu mai

multe 14. Purtarea morală în general a corespuns. Legală au avut 32, ceialalți bună.

Institutul pedagogic are 12 profesori, schimbările mai însemnate în corpul prof. au fost denumirea de prof. ord. a dlui Gajia, de prof. suplent a lui Stef. Pop, absolvarea dlui V. Suci de postul de prefect al Internatului prep. și încredințarea conducerii Internatului dlui Stef. Pop. Suma totală a orelor inst. pedagogic a fost 148.

Colectiunile bibliotecile și muzeele institutului s'au îmbogățit frumos în decursul acestui an școlastic. Institutul pedagogic a avut 5 stipendiști; suma stipendiilor folosite de elevii școlii normale face 620 cor.; premii la sfârșitul anului s'au dat în preț de 110-40 cor.; de până au beneficiat 50 elevi iar în internat au fost găzduiți 33 elevi. Examenele finale s'au ținut în 19—20 Iunie, iar cele de calificare în învățătorească din 26—28 Iunie n. s'au înscriș de toți la școlile normale 82, și s'au examinat la finea anului 80. Progresul: din toate obiectele eminent nici unul, cu laudabil 6, cu bun 14, suficienți 44, un nesuficient 7, cu doi nesuficienți 8, mai multe secunde 1. Purtarea morală: bună 69, legală 7 și cu puțin legală 4. După condițiunea părinților: 50 au fost fii de agricultori, 18 de învățător, 10 de preoți, 3 de industriași și comercianți, 1 de funcționar.

Școala de fete. Din cronică reținem: numirea de profesori ordinari a doarei Anastasia Maniu și a dlui M. Șerban. Suma orelor de preste săptămână în cele 4 clase a fost 109. Școala a avut 12 profesori cu catehetul gr.-or. cu tot. Stipendiate au fost 15 eleve cu suma de 2150 cor. Din conspectul colecțiilor și muzeelor aflăm augmentarea lor. Din datele statistice: s'au înscriș în decursul anului (comun?) 134 eleve, din cari au rămas până la finea anului școlastic 125. La datele statistice lipsește conspectul re-

FOIȚA.

Mătușa superstițioasă.

— Howard Dwight Smiley. —

(Continuare și fine).

Și n'a slăbit-o ziua întreagă. Cel mai neînsemnat incident îi aducea aminte altă superstiție. Abia sosi seara și îi dispărură de-abinele toată dragostea față de viață idilică dela țară. Biata Aneta era o figură vrednică de compătimit. Deveni nervoasă și de năcaz își rodea unghiile.

— Nu-ți mai roade unghiile, draguță! o apostrofează mătușa; altfel nici când n'ai să te faci gazdă.

— Pentru Dumnezeu, mătușă, nu cumva respirarea e împreună cu vre-o nenorocire? exclamă desperată Aneta. Și o podibese lacrimile.

Mătușa s'a cam supărat pentru observarea aceasta ironică, dar nepoatei nu i-a mai păsat. Mare lucru să se fi întâmplat, ca să o supere mai greu. Multă vreme au stat față în față, fără să schimbe un cuvânt. Între acestea se înnoorase cum se cade. Incepură scăpărările fulgerilor neîntrerupte. Și în urmă un durdui puternic.

— Aceasta ni-a mai lipsit. Ni-a surprins o furtună, strigă mătușa și imediat își scoate toate acele din păr și le aruncă prin odaie.

— Ce faci mătușă? Ce s'a întâmplat? suspină Aneta, galbină ca ceara.

— Acele din păr atrag electricitatea, adică trăsnetul. Scoate-ți repede toate acele. Lasă în jos roleta, dar să nu meargă aproape de fereastă. Mulți oameni au pierit deja în chipul acesta. Nici de cuptor să nu te apropii.

Aneta, prăpădită lasă roleta și își desface părul.

— Vai de mine! continuă mătușa. Uitasem, că bumbii păpușilor tăi sunt cusuți cu sirmă și guma dela călcăie cu cuie de oțel. Aruncă-i îndată, altfel e rău de noi. Biata Aneta ce să facă, s'a descălțat. Afară era un vifor, cum rar se deslănțuiesc pe la noi. Fulgerile se urmau fără întrerupere. Durduitul era aproape continuu.

— S'a isprăvit! Casa aceasta se duce. În zilele trecute au ucis băieții un potracăr. Și când ucid un potracăr, o casă se nimicește. Asta-i sfânt, clănțâne mătușa.

În clipa aceasta un durdui groaznic mișcă casa cu așa putere, încât cade o icoană de lângă cuptor.

— Doamne iartă-ne! Ți-am spus-o mai înainte, că azi se întâmplă ceva grozav. A căzut icoana moșului. Săracul, trebuie să moară. Dar vai uitasem că moșul a murit deja. De sigur altcineva trebuie să moară.

Vrând să ridice icoana, pleacă spre cuptor, dar se împedecă și trânteste la pământ o oglindă, ce era în apropiere și o sparge.

— E aci sfârșitul lumii! sbiară ca scoasă din fire. Oglinda spartă e o nenorocire ne mai pomenită.

Desperată se aruncă în genunchi, își încrucicează mâinile și imploară iertarea cerului.

Aneta suferă împreună cu mătușa sa. Nenorocirea din urmă a luat-o de pe picioare. Tremură în tot trupul și înfiorată se prăbușește lângă mătușa sa. Fiecare fulger nou le făcea, să tresară și să se indese mai mult una în spre cealaltă. Plăns-au acolo și s'au rugat și după ce a trecut furtuna și ploaia abia ca prin sătă. În vecini se auzia cadențatul: pic, pic, pic... Era sgomotul făcut de picurii de apă, ce cădeau de pe streșină în o bălțuță.

Mătușa însă le dădu altă explicare.

— Un orologiu în perete! exclamă. Ascultă cum bate. Aceasta înseamnă moarte.

La câțva timp încetase și picuratul. Aneta și-a recăpătat curajul. Merge la fereastră și vede luna răsărind de după deal. Uplea cu o lumină domoală întreg ținutul.

— Nu te uită la lună prin roletă, pentru că nu-i bine. Inseamnă...

Dar nu și-a putut isprăvi vorba, căci o ciuică își scoate cunoscutul: nuu! uun! și mătușa e dată gata. Câteva clipe rămâne ca trăsniță, apoi leșinată cade jos.

zultatului final în progres și moralitate. În Internatul de fete — înființat la 1892, — în anul acesta au avut loc 70 de eleve, cărora li s'a dat locuință, luminat, încălzit, vîpt și supraveghere. Mai de mult în Internat aveam și ore de limba franceză și germană? — azi?... Ar fi de dorit să se deie în raport și numele guvernanelor și a prefectelor de de studii din Internat — *ca să se știe, pentru că a fi superiorul de studii în un Internat e și onoare și mare responsabilitate*, — despre ce nu ne îndoim că se ține seamă și la Internatul de fete din Blaj.

Reviste.

Votul universal. Se vestește deja prealabil, că pe nrul de azi din „Neue Freie Presse“ va apărea în forma unui articol comentariu anonim al ministrului-prezident referitor la votul universal, acărui lipsă imperioasă se deslușește tot mai mult din frământările zilnice.

E știut anume, că ministrul-președinte contele Carol Khuen Héderváry, a provocat Sâmbătă în calitate de ministru al internelor, toate școlile superioare, precum și toate corporațiunile sociale, economice și culturale, să se declare în scris asupra votului universal.

În pomenitul articol se face imputare obstrucției, că deși clamitează în contra guvernului, pretinzând votul universal în locul proiectelor militare, — când e vorba să determine mai deaproape introducerea votului universal pretins: și obstrucția înșă, numai în termeni generali și foarte precaut se exprimă. Semn deci, că se razimă

Aneta, mai moartă din pricina atâtor emoții neașteptate, grăbește spre ea și după o trudă de vre-o jumătate de oră o readuce la cunoștință și o culcă în pat.

Dimineața următoare Aneta pleacă la gară, după ce nu chiar în 2 zile i-a succes să-și strice sănătatea pe ani înainte.

La câteva zile mama Anetei căpătă o epistolă:

„Scumpa mea, mamă! Mi-am schimbat planul pentru vacanță. Intregă o petrec în orașelul Cetatea nouă. Stau într-o locuință cu multă lume. În vecini e o familie de șase membrii, în parter un profesor de muzică. În față e drumul de fier. La stradă se face pavagiu nou. Sgomotul vecinic î-mi face bine. Nu de mult doriaș viața liniștită dela țară. Acum însă mă simt bine în sgomotul cel mai asurzitor. Mă simt așa de bine, încât ai să să nu mă mai cunoști.

Te sărută a ta fică recunoscătoare și fericită, Aneta.“

mai mult numai pe lozince de contrabandă, decât pe un program de muncă întreg, conștiu și premeditat.

Referitor la egalitatea votului universal articolul inspirat pretinde a ști, că guvernul și obstrucția sunt de aceeaș părere: — nu se mai gândesc la pluralitate. Despre o egalitate însă, care să asigure uniformitatea numerică în singuraticile cercuri electorale, sigur nici obstrucția nu visează.

Votarea pe comune urmează de sine, din firea votului universal. —

Unica disenziune ar putea-o provoca părerea despre caracterul secret, ori public al votării. Guvernul încă nu s'a exprimat în punctul acesta, se prevede însă, că va fi pentru principiul, ca votarea secretă să se restrângă de-ocamdată numai la orașe. Și de principiul acesta pare a se apropia guvernul cu atât mai vârtos, deoarece mai multe păreri din tabăra opoziției au pretins deja restringerea votării secrete numai pentru orașe. Deci divergența aceasta, precum și tractarea votului universal înaintea proiectelor militare, ar fi să fie numai chestie de tactică.

— Lucru vădit din toate acestea, că guvernul lucră cu ochii în patru, și capătul va fi totuș, ce se va dicta — de sus: mai întâiu proiectele militare, apoi celelalte...

*

Blajul. Un anumit B. J. descrie pe scurt în numărul de Duminică din B. H. sub titlul „Balázsfalva“ istoria Blajului.

Incepe cu metamorfozele, prin cari au trecut mai multe comune din Ardeal. Amintește între acestea și comuna Grădiște (Várhely) din comitatul Hunedoarei. „Această comună — zice cronicarul — s'a ridicat în mare parte din ruinele și pe locul puternicei Sarmisegetuza a Dacilor. Prin anii șaptezeci ai veacului trecut se mai puteau afla acolo diferite obiecte cu referințe la Sarmisegetuza“.

Urmează apoi mai la vale într'un stil deochiat patriotic astfel:

A trecut prin mari schimbări opidul Blaj (Balázsfalva) în comitatul Alba-Inferioară. Încontra numirii lui curat maghiare, e un loc cu trei părți Români și încă cu reședință metropolitană gr.-cat. Frumosul orașel situat la îmbinarea celor două Târnavă e renumit și de aceea, că nu e întratăta oraș, cât mai mult comună mică. Tabla din capetul comunei sună: Orașul Blaj—Comună. Se pretinde, că Maria Terezia i-ar fi dat numele de „oraș“.

Precum pomenim mai sus, e locuit, cu puțină excepție, numai de Români, e locuința capitlului gr.-cat. și are puternică inteligență română.

Acest orașel a fost și capitala lui Mihai Apaffy.

Din proprietate curat maghiară a devenit centru românesc.

E renumit acest orașel și de aceea, că în 1848, pe așa numitul Câmpul Libertății de sub oraș s'au strâns cei trei-zeci mii de Români sub prezidenția mitropolitului sibian Șaguna și a episcopului blăjan Ioan Leményi, ținând renumita adunare, care a fost punctul de mănecare a Românilor revoluționari.

Blajul a fost în veacul XIII. proprietate maghiară. Datul lui istoric se poate eruă pragmatic numai de prin veacul al XIII. Între 1266—1267 îl numiau Vila Herboldi (după patron). Herboldi a predat vila împreună cu proprietățile aparținătoare lui Tecl. În veacul al XIV. regele Sigismund a predat Blajul lui Cserei Balázs de N. Barot împreună cu treispre zece sate, ca premiu pentru succese obținute în războiu. — Mai târziu a trecut în proprietatea lui Gheorghe Bagdi, care în 1535 a zidit castelul, care servește azi de lăcaș metropolitan. Mășterul-zidar a fost Stephanus Lapi de Tasád.

Sigismund Báthory în scrisoarea sa dată în Alba Iulia la 4 Ianuarie 1597 întărește pe Ștefan Bagdi și surorile sale Margareta și Cristina de profesori ai Blajului, și anume cu dreptul de moștenire atât pe linia bărbătească, cât și pe cea femeiască.

Murind Ștefan Bagdi fără urmași, l-a dăruit consiliarului Bocskai Örvendi Pál, cu drept de moștenire fiască ce-i drept, dar răscumpărabil pe linia femeiască cu douăsprezece mii de floreni maghiari.

Murind și Örvendi fără succesori, acesta a testat Blajul nevastei sale, Catalina Debreczeni pe lângă obligamentul de a plăti douăsprezece mii floreni. Acest testament l-a întărit și Gavriil Bethlen. Blajul cu toate cele aparținătoare a trecut la 1610 în proprietatea lui Ștefan Kákorni; mai târziu și-a format drept de pretenziune asupra castelului, precum și asupra celor aparținătoare, Petru Bethlen (feciorul lui Ștefan).

După moartea lui Örvendi, Gavriil Bethlen a predat la 1617 Blajul cu cele aparținătoare lui Simion Pécsi de Sf. Elisabeta, care l-a augmentat cu mai multe zidiri, deși văduva lui Örvendi a protestat atât în contra posesiunii, cât și în contra zidirilor. Pécsi nu l-a putut folosi în tihnă, după ce Petru Bethlen — care încă își formulă drept la el — îl conturbă mereu, și faptic a dus treaba până acolo, de a legat contract cu Bethlen, ca până la moarte să poșeadă Blajul, iar după moarte să treacă în proprietatea lui Ștefan Bethlen.

Pécsi pe baza studiilor, dar mai vârtos, că vorbiă mai multe limbi, a ajuns la 1605 secretarul lui Bocskai, iar dela 1613—1629 cancelarul Ardealului.

După încetarea principatului, Blajul a trecut la fisc, care l-a dăruit mai apoi diecezei greco-catolice.

Blajul ca rezidență metropolitană, pro-văzut cu mai multe institute de învățământ foarte frecventate, am putea zice, e centrul

Intregii români greco-catolice din țară. Adeseori e punct de mănecare și cărmuitor de porniri atât bisericesti, cât și naționaliste“...

In cele următoare, articolul dă în câteva trăsături istoricul capitlului cu episcopii și mitropoliții români uniți, câți s'au perândat în Blaj până azi.

Nr. 482—1911.

Inștiințare pe anul 1911/12.

Anul școlar 1911/12 se va începe la gimnaziul superior gr. cat. din Blaj, în 1 Septembrie st. n. 1911.

Joi în 31 August 1911, se vor ține examene corigente și suplinoare, precum și examene de primire cu elevii cari vin de la școli civile, ori cu elevii, cari doresc să intre în cl. I. gimnazială, și n'au testimoniu de pe clasa a IV-a poporală.

Vineri, Sâmbătă și Duminecă în 1—3 Septembrie a. c. se vor face înscrierile. Vineri se vor primi elevii, din cl. I și cl. II—VIII, cari au studiat și în 1910/11 la acest gimnaziu; Sâmbătă și Duminecă apoi alții, cari vor veni de la școli medii din patrie.

1. Fiecare elev se va prezenta la înscriere, cu testimoniu anului 1910/11, chiar și acela, care a studiat la acest gimnaziu.

2. Elevii, cari vin primadată la înscriere se vor înfățișa la directorul cu părinții, ori tutorii lor; vor aduce pe lângă *testimoniul de pe 1910/11, carte de botez, și dacă au trecut 12 ani, certificat de la medic, că sunt revaccinați* (oltuiți a doua oară).

3. In clasa I. se vor primi elevii de la 9—12 ani; asupra primirei acelor, cari au trecut de 12 ani, va decide conferența profesorală.

4. Elevii cari în 1910/11 n'au umblat la școală, au să arete cauza pentru care au absentat.

5. Elevii sunt obligați a se providea cu toate cărțile de lipsă, sunt oprți de a-și cumpăra cărți învechite, ori cărți scoase din folosință.

6. Cu ocaziunea înscrierii, e dator a plăti fiecare o *taxă* de 6 (șase) coroane, iar cei ce vin primadată, de 12 (douăsprezece) coroane. Dela taxa aceasta nu se dispensează nici un elev. Sunt datori apoi a plăti *didactru anual*, cei din clasele I—IV. câte 38 coroane, iar cei din clasele V—VIII. câte 50 coroane, în 2 rate egale, o rată la înscriere, cealaltă până în luna Februar; se poate solvi însă și întreg didactrul cu ocaziunea înscrierii.

Dela solvirea didactrului pot cere scutire elevii săraci cu purtare *bună* și cu progres cel puțin *bun*. Cererile pentru scutire, trebuiesc înaintate direcțiunii, în zilele prime (1—4 Septembrie și 1—3 Februarie) ale fiecărui semestru; cele sosite mai târziu nu vor fi luate în seamă, asemenea nici acelea, cari nu vor fi însoțite de *atestat de paupertate*.

Taxele și didactrul, sunt de a se plăti la înscriere cassarului, care va fi lângă director. Chitanțele despre plățire, le vor păstra elevii și predă profesorilor de clase, în cele dintâi ore de prelegere.

7. În 4 Septembrie, dimineața la 6 ore 45 minute, elevii se vor aduna în clase, de aici vor pleca la biserică, pentru a asculta s. liturgie, după care se vor citi legile școlastice, și la 9 ore se vor începe prelegerile.

Direcțiunea gimnazială.

Codițiuni de primire

în școala civilă de fete a Asociațiunii și în internatul aceleia.

In clasa I a școalei civile de fete se primesc eleve:

a) care arată prin *extras din matricula botezaților ori dela forul civil*, că a implinit cel puțin vârsta de 9 ani și

b) dovedesc priu *atestat școlar*, că au absolvat cu succes IV clase elementare (poporale sau primare), ori apoi dovedesc pe baza unui *examen de primire*, că sunt bine orientate în materialul de învățământ prescris pentru clasa a IV-a elementară.

In celelalte clase ale școalei civile de fete se primesc eleve care dovedesc prin *atestat școlar*, că au absolvat cu succes vre-o clasă premergătoare la școale de categoria școalei civile.

Fără asemenea atestat, sau pe lângă atestat de pe clasa V și VI dela școala elementară poporală, se pot primi eleve în oricare clasă a școalei civile, ce corăspunde vârstei elevei, numai pe baza unui *examen de primire*. depus cu succes înaintea corpului profesoral al școalei, în sensul ordinațiunii ministerului regesc-ungar de culte și instrucție publică, dto 11 August 1887. Nr. 29,000. Examenul de primire este scutit de taxă.

Elevele, care se inmatriculează întâiadată la școala noastră, au să producă *atestat școlar, extras din matricula botezaților ori dela forul civil și certificat de revaccinarea*.

In cursul complementar (supletor), împreunat cu școala civilă de fete a Asociațiunii în sensul §-lui 6 din statutul de organizare al școalei, se primesc eleve care au absolvat patru clase civile (secundare). Se pot primi și eleve care au absolvat cu note bune numai *două clase civile*, dacă au trecut de 15 ani și sunt împiedecate a absolvă cele patru clase civile.

Înscrierile pentru anul școlar 1911/1912 se pot face din 1—6 Septembrie 1911 *stil nou*.

Examenul de corigență se țin în 2 Septembrie 1911 st. n. la 8 ore a. m. cu elevele care s'au anunțat la direcțiune.

În 4 Septembrie 1911 st. n. la 8 ore a. m. se țin *examenele de primire*, iar în 5 Septembrie se vor începe prelegerile regulate.

Didactrul e 5 cor. pe lună, iar pentru elevele, care se înscriu întâiadată la această școală, se plătește încă, odată pentru totdeauna, o *taxă* de inmatriculare de 4 coroane, Acelaș didactru e și pentru elevele din cursul complementar.

Elevele care voiesc să fie primite în *internat*, fie eleve ale școalei civile, fie eleve ale școalei elementare din loc, au să fie anunțate de timpuriu la direcțiunea școalei, înainte de începerea anului școlar, pentruca să se poată face dispozițiunile necesare.

Taxa internatului e 550 coroane pe an, în care se cuprinde și didactrul, și se plătește înainte, în patru sau în două rate. Speșele pentru cărțile de învățământ, pentru materialul de scris, desen și lucru de mână, le poartă părinții deosebit, precum și cheltuelile pentru îmbrăcăminte și încălțăminte, pentru instrucțiune în forte piano și în limba franceză.

Taxele pentru instrucțiune în forte-

piano sunt: pentru o elevă (singură) 2 ore pe săptămână, 12 cor. ¹) pe lună; pentru două eleve (imprennă), două ore pe săptămână, 6 cor. pe lună de elevă.

Instrucțiunea din limba franceză: 3 cor. pe lună de elevă. Toate taxele se plătesc direcțiunii școlare. Edificiul internatului este situat în mijlocul unei grădini frumoase lângă parcul orașului și e provăzut cu apeduct, baie proprie și lumină electrică, încât oferă cele mai bune condiții igienice.

Elevele din internat, afară de lecții au în fiecare zi anumite ore de conversație în limba franceză, maghiară și germană după trebuință. Pe lângă aceea ele se prepară și învață lecțiile sub conducerea directoarei, a profesorilor și a guvernantelor.

Elevele, care voiesc să fie primite în internat, au să aducă cu sine: o saltea, un covorel la pat, 2 perini, 4 fețe de perini, o plapomă sau țol de coperit, 4 ciarsafuri (lințolii, lepedeie), 9 ștergere, apoi perie de dinți, săpun și 2 piepteni, care rămân proprietatea elevei. Afară de acestea rufele sau albiturile câte 1/2 duzină din fiecare, o haină de vară și una de iarnă, două fuste de lustre (jupon) și două de flanel, ciorapi, batiste (marămi) câte 1 duzină, 1 umbrelă (cort) și încălțăminte trebuincioasă. In cursul anului vor primi în internat o haină uniformă. Strâns de uniformă se ține: o haină, 2 surțe în forma unei haine, o pălărie de vară și una de iarnă, care au se facă aici și care vor costă peste tot 40—60 cor.

Dela direcțiunea școalei se pot primi prin postă: „Statutul de organizare“ și „Regulamentul intern“ al școalei, „Regulamentul pentru cursul complementar“, „Planul de învățământ“ și „Regulamentul ministerial pentru examenle publice, private, supletorii și de emendare“ à 20 bani exemplarul.

Nagyszeben (Sibiu), în Iunie 1911.

Direcțiunea școalei.

Noutăți.

Pontificele Român. De câteva zile încoace starea sanitară a Sfinției Sale Pontificelui roman e foarte schimbăcioasă. — Mai nou suferă iarăș de astmă. La sfatul medicilor săi, deocamdată se reține dela orice ocupațiune mai obositoare.

Vlaicu la Blaj Eri a petrecut între noi primul aviator român d. inginer Aurel Vlaicu, însoțit de d. O. Goga. — După splendida reușită din Vinerea trecută cu noul său aeroplan la București — va face sigur mare senzație sborul dlui inginer Aurel Vlaicu prin Ardeal. Primul sbor în Ardeal ar fi să fie cu prilejul Asociațiunei, de pe Câmpul Libertății din Blaj.

Proces de beatificare. In Aula consistorială din Roma, în prezența Pontificelui Roman, s'au cetit decretale referitoare la virtuțile venerabilei văduve Le Gross întemeietoarea ordului surorilor mizericordiane, precum și ale venerabilei surori Maria dintre Ursuline.

¹ Din care sumă 2 cor. pe lună se contează internatului, pentru susținerea forte-pianelor în stare bună

A murit cardinalul vienez Gruscha în castelul său din Kranigsberg la vârsta patriarhală de 91 ani.

La înmormântarea, ce va avea loc azi, pe Maiestatea Sa îl reprezintă arhiducele Francisc Salvator. La prohod va pontifica baronul Leo Skrbensky, cardinalul-mitropolit din Praga.

Petreceri. Primim invitare: la petrecerea cu producțiune declamatorică-teatrală, ce o va aranja Filiala Reghinului a „Societății pentru crearea unui fond de teatru național român” în Jablanița la 13 August a. c. n.;

— la petrecerea împreună cu dans, ce o va aranja Senatul școlastic parohial gr. cat. din Chimitelnic Duminecă în 13 August st. n. c. în salele noii școli din loc cu ocaziunea sfințirii aceleia;

— la concertul împreună cu producțiune teatrală-declamatorică, ce-l va aranja tinerimea română din Armeni, Duminecă, în 13 August st. n. c. cu ocaziunea adunării generale a despărțământului V. Săliște a Asociațiunii în sala școlii gr.-cat. din loc.

Cardinalul Rampolla a plecat în vilegiatură. Eri noaptea a călătorit cu acceleratul peste Milano la Einsideln în Svițera, unde va petrece câteva săptămâni în renumitul clastru benedictin.

Postă în Cioara. Direcțiunea postelor din Cluj aduce la cunoștință, că în comuna Cioara de jos (Alsócsóra) comitatul Albei-Inferioare, oficiul postal nou instituit, își va începe activitatea cu 11 August n. c.

Cununia principesei Elena. Pe cât se vestește din Belgrad va fi în Octobrie. Marele principe rusesc Constantin, ca socru, va dăruii principesei un palat de marimură în preț de mai multe milioane. Logodna oficială va fi în Belgrad, iar cununia în Petersburg.

Catolicii în Viena. Viena numără de tot 1.742.878 romano-catolici, 2494 greco-catolici și 121 armeno-catolici.

Marele congres catolic german, precum se vestește din Mainz, s'a deschis alaltăieri după amiazi. Nenumărați oaspeți au sosit ziua întreagă din toate părțile. Numărul membrilor însinuați trece preste șapte mii.

Apel. Comuna Vermeș (Krassó-vermes) este una din cele mai de frunte parohii din dieceza Lugoșului, tot-odată și sediul protopopiatului. Ca atare ar avea lipsă de un învățător harnic, care să întrunească următoarele condiții: să fie dascăl bun, să pozeadă bine limba maghiară, să fie conducător de cor și cântăreț bun de strană. Cei-ce nu ar fi cântăreți, or conducători de cor, nu vor fi luați în considerare.

Învățătorul care va introduce condițiile de mai sus, se va bucura de următoarele emolumente: salar fix conform legii, solvit în rate lunare anticipative. cvartir foarte frumos, grădină de 1 jug. și taxele școlare la morți și cununii. Pentru conducerea corului va primi din cassa bisericii un onorar anual de 100 cor.

Acei învățători, cari ar reflecta la acest post, sunt rugați a se prezenta aici în vre-o duminică ori sârbătoare, pentru a-și arăta desteritatea în strană și conducerea corului. Aceasta o doresc și pentru aceea, ca respectivul să se convingă în persoană despre acest post avantajos. Vermeș la 1 August 1911. Nicolae Bolboca protopopul Vermeșului.

Atelierul de ornate sacre bisericești al *Internatului Vancean de fete* în Blaj (Balázsfalva, Alsó-Fehér vármegye). Pregătește tot felul de orate sacre într'un chip foarte trainic și solid cu prețurile cele mai moderate. Atelierul stă sub conducerea superiorității numitului Internat de fete, lucră în el fetițe de ale membrilor veneratului cler și nu urmărește alt scop, decât ușurarea sarcinilor bisericești și curățenia ritului nostru grecesc.

„Ramuri“. Simpatice revistă literară dela Craiova „Ramuri“ a ieșit în volum pe lunile Mai, Iunie, Iulie c. și e închinată profesorului N. Iorga. Are 11 ilustrațiuni în legătură cu numele dlui Iorga și multe prețioase contribuții literare pe vre-o 130 pag.

Ape mari. Știri telegrafice vestesc, că în Mancuria au fost mari esundări pe urma ploilor mari. Au pierit peste 1200 oameni și foarte multe animale.

Dare de seamă și mulțumită publică. La petrecerea de vară aranjată în Beclean (com. Solnoc-Dobâca) în 12 Iulie a. c. în favorul bisericii gr. cat. din loc au binevoit a suprasolvi următorii domni: Vasilie Botean 20 fil. Petru Cherestes protopop 2 cor. Ioan Halasu 50 fil. George Născuț 1 cor. Dumitru Roman 1 cor. Teodor Agace 1 cor. Alexandru Ungur 1 cor. Ioan Cărcu 2 cor. Dr. Octavian Pavelea 3 cor. Dr. Aurel Iuga 4 cor. Nicolae Gavriluț 6 cor. Rescovits O. Milan 1 cor. N. Aluș 50 fil. — Primească numiții domni și pe aceasta cale mulțumitele noastre cele mai călduroase pentru sprijinul ce ni l-au arătat.

S-au încasat total 383 cor. 08 fil. Spesele petrecerii au fost 106 cor 40 fil. Rezultă deci un venit curat de 276 cor. 68 fil, care suma s'a depus la bancă pe numele bisericii. Beclean la 22 Iulie 1911. *Georgiu Pușcariu* protopop-prezident. *Ioan Rebrean* cassar.

6080 școlari au căzut în școlile elementare din Budapesta. Tot al unsprezecelea trebuie să repeteze clasa. Nici nu slabă, ci chiar tristă ispravă! Unde e deci folosul milioanei puse în bugetul școlilor elementare? Doar scopul școlilor elementare nu poate fi împiedecarea școlarilor de-a percurge materialul celor șase ani, ci chiar dincontră: promovarea cât mai multor elevi preste materialul celor șase clase. Acesta e, doar postulul de viață azi! Patrioții...

Praxă medicală. Dl Dr. Octavian Florea după o praxă îndelungată și terminarea unor cursuri la clinică referitoare la progresele celea mai nouă în știința medicală, s'a stabilit în Sibiu și ordonează în strada Schewis (Schewisgasse) Nr. 2 parter.

Instantanee înfloritoare. Pe una din câmpiile comunei Pete, lângă Sătmăr, erau chiar spre capătul treieratului. Fiind ziua de pe urmă, muncitorii se zoreau din rășputeri. Unul din flăcăi aruncă grabnic snopi în mașină. Într'un moment nefericit mașina i-a smuls o mână. La strigătul flăcăului, un alt muncitor îi grăbi într'ajutor; în grabă însă i-a lunecat un picior în mașină, care i-l-a și rupt într-o clipită. Băgând de seamă fochistul nenorocirea, voiă să oprească mașina prin tragerea la o parte a curelei de pe roata repede; dar cureaua i-a smuls mâna și i-a rupt-o dela partea de jos a brațului. Acest din urmă se chinuiește acum între moarte și viață, iar ceilalți au murit deja, în urma pierderii de sânge.

Adunare poporală în Hațeg. La Hațeg e convocată adunare poporală pe 19. August n. (sârbătoarea Schimbării la față) la orele 3 p. m. în piața orașului. Vor lua parte și Gheorghe Pop de Băsești, președintele partidului național român, cu Dr. Teodor Mihali, președintele clubului deputaților naționaliști. Apoi Dr. Vasile Lucaciu, Dr. Iuliu Maniu, Dr. Aurel Vlad, Dr. Ștefan C. Pop ș. a. mulți, între ei și economul bănațean Ion Vasii.

A ars un loc de scaldă. În vecinătatea Tatrei, aproape de Rózsabegy, a ars pitorescul loc de scaldă Koritnița. Fuseseră multe case de lemn și astfel focul a fost bine alimentat. Se speră, că în curând se va moderniza și acest colț slovacesc, și atunci nu va mai fi așa de expusă primejdiei focului.

Cetate surpată. Se telegrafiază din Valenția, că o parte a cetății de odinioară, Bunol, s'a urnit îngropând în ruine treizeci case. Mulți s'au ales cu leziuni grele, iar nouă au rămas morți.

Câmpii de aur. Din Odesa vine știrea, că pe partea de către marea-azovică a peninsulei Crim, în Damian lângă mănăstirea Sf. Cosmus au dat de vine bogate în aur. După părerea inginerilor veniți la locul cu pricina, întreg ținutul ar fi bogat în vine de aur.

Taxametrul. De azi într'o săptămână se va începe prevederea birjelor din Capitală cu taxametrul — și se va sfârși pe la jumătatea lui Octobrie. Publicul numai bucură se poate de aceasta inovație.

Escroc-episcop. Din München se dă știrea, că în Memmingen au prins pe un escroc, ce se afirmă pe sine: episcop al Siriei, iar pe tovarășul scamator: diacon. Numele ce purtă eră: Verdal Malek Benjamin, arhimandritul Nazaretului și al Tyrenei din Azia. — Avea la sine scrisori, cari îi confirmau dreptul pentru serviciul divin și pentru adunarea de bani pe slujbe. Luat fiind la cercetare, s'a aflat, că purtă șapte rânduri de haine, și avea două mii de marce și o mapă cu topografia precisă a Bavariei. Scăpând de aci, a fost din nou prins în Donauwörth, unde au aflat la dânsul șapte mii de marce și în cartea de rugăciune un aviz postal, pe care se pregătea să trimită banii la banca din Paris. „Diaconul“ a dispărut, când a văzut pățania „Episcopului“; s'a refugiat, afirmative în Svițera. — S'a mai constatat, că acest „episcop“, în absența episcopului din Rotteburg a celebrat acolo în ornate episcopești. — Și din Austria vin multe plângeri împotriva lui. — Sub diferite pretexte, mai pentru orfanotrofii, mai pentru mănăstiri ș. a. a adunat o mare sumă de bani. — Poartă cu sine scrisori siriace și carte de rugăciune tot siriacă. Pare un tip oriental. Încă nu s'a constatat cine poate fi.

Necrolog. În 1 August în urma unei operații a repausat în Clinica din Cluj parohul din Șerel *Beniamin Suciu*. Osemintele s'au așezat în comuna natală Galați în 5/VIII. Il plâng patru orfani mici, cari au rămas fără nici un sprijin.

Posta Redacțiunii.

Pastel, Cântec trist șcl. Vecinic »jale« nu-i cu cale; un artist nu-i vecinic »trist«: prea se stânge, de tot »plânge«. — De vrei sîre, — nemurire, fi mai dascăl peste fire; lasă »viața« să te'nspire, nu-alegă în »prăbușire«...

Partea Literară.

Concubinatele.

La cele publicate din cartea Prea on. D. Ioan Genț, despre chestia aceasta doresc a adauge unele observări, de cari sigur dispune fiecare preot în număr abundant după lupta grea, ce a desfășurat-o în această chestie anevoioasă. O problemă, care trebuie să preocupe nu numai preoțimea, dar toți factorii conducători ai țării.

Din Circularul II. Sale Dnui Episcop dr. Vasile Hessu Nr. 790 a. c. (XV) cunoaștem, că vice-comitele comitatului Caraș-Severin s'a adresat Ilustrității Sale cu rugarea, să binevoiască a îndruma preoțimea la conlucrare în munca ce o desfășură pentru combaterea concubinatelor.

E lucru îmbucurător a vedea interes pentru o cauză ca aceasta din partea unui oficiu profan (s'a arătat odată și din partea Vicecomitei din comitatul Hunedoarei, prin circulara de 15 August 1894 Nr. 7325, cf. Circularul diecezan XL Nr. 1797—1894), cu atât mai îmbucurător, cu cât mai mult ne vedem lipsiți de el în atari cazuri noi, cei ce în primul rând luptăm pentru binele moral al cetățenilor!

Concubinatele, precum se exprimă Circularul Ilustrității Sale, sunt adevărat o „cangrenă, ce roade la rădăcina familiilor și a neamului nostru“, un morb moral dintre cele mai primejdioase! Cum însă în timpul mai nou medicii ne incurajează, că și anumită cangrenă se poate vindeca, astfel va fi ceva leac și pentru aceasta cangrenă morală, prin care leac dacă nu în toate cazurile, dar în cele mai multe se poate delătura răul! Numai trebuie să înceteze condițiile și împrejurările, cari azi sunt cu concubinatele în raportul cauzei și al efectului. În acest respect subscrișul îndrăznește a espune unele dintre acele împrejurări, cari pe lângă lipsa generală de religiositate adevărată și simț moral curat, azi mai vărtos stau în serviciul concubinatelor.

1. Unele dintre cauzele concubinatelor e azi la noi *căsătoria civilă*.

Indrăzneț pare a zice aceasta, dar țin să declar, că ce e difamant în împrejurare, nu se referențe la instituția însaș, ci la organele administrative, cărora e concretută executarea acelei legi. Destul de dureros, că pânăce la noi statul concede executarea legilor pentru cultură și morală (căsătoria civilă, frecventarea școlii elem., crișmele) organelor administrative, nu se îngrijește totodată și de administrație corăspunzătoare. Astfel condițiile căsătoriei civile sunt o îngreunare pentru popor și cauza concubinatelor.

În umilita scrisoare către Veneratul Ordinariat al Lugojului de dat. 8 Iulie. n. 1910 nr. 231 am arătat următoarele:

„Mulți se invoiesc să trăiască în concubinată din cauza, că ivindu-se anumite petru delăturarea acelora, le lipsesc spesele, cu cari să-și facă rugările la autoritățile civile competente, prin notari.

Astfel ca să amintesc cazurile mai dese: celor ce n'au fost la timpul său imatriculați, pentru imatricularea ulterioară (obvine foarte des, cu toate, că după lege nici

nu se cere necondiționat extras matricular de botez, ci notarii pretind aceasta), celor netrecuți încă peste anii asentării, celor ce n'ar putea aștepta timpul promulgărilor, femeilor pe cari le privește § 24 art. XXXI ex. 2894: le trebuiesc rugări la autoritățile civile mai înalte, iar pentru atari acte și eventuale actze notarii singuri îndreptățiți a-le face, pretind sume atât de mari (10—40 cor.) încât bietul Român îpreferă a mai aștepta cu cununia, decât a-se expune atâtor spese, iar preotul pe lângă toată bunăvoința, e neputincios în atari cazuri.

§ 62 art. XXXIII 1894 spune: „a házasság kihirdetése és a házasságkötésével való közreműködés dijjentes“. Cu toate, că „cooperarea“ amintită în acest paragraf poate însemna mai mult, decât primirea declarației mirilor conform § 39 a. XXXI 1894, totuș obligația acestui serviciu gratuit pare a nu se referi la cazurile de mai sus.

Astfel stând lucrul, cu profundă venerațiune îndrănesc a ruga Veneratul Ordinariat, să întreprindă grațios pașii de lipsă la Înaltul Ministeriu de Interne, ca obligația serviciului gratuit din partea notarilor comunali și cercuali din § 91 al. Îndreptarului Nr. 126000 ex. 1902 provăzut pe seama săracilor adeveriți (igazolt szegények), să se estindă asupra tuturor afacerilor în legătură cu căsătoria civilă.

Căci la caz contrar, când e vorba numai de pedeci referitoare la încheierea căsătoriei civile, aceasta instituție e o directă îngreunare a poporului ceace nu a fost intenția aducerii acestei legi (cf. §§ 50, 62 art. XXIII 1894) și urmarea e: promovarea imoralității în popor“.

La aceasta reprezentatie s'a rescris din partea Veneratului Ordinariat lăsându-mi-se să arăt cazuri concrete, în cari apoi Venerat Acelaș va întreprinde la locurile competente pentru curmarea abuzurilor.

Până azi n'am putut satisface acestei comisii. Aș putea, ca și ori care preot, a arăta o sumedenie de cazuri, în cari notarul ori fibrăul pretinde sume peste cele ce-i compet, sau unde deloc nu-i compete taxă, cum sunt vestirile civile, documentul de bunăînvoire al părinților, atestatele de asentare, reversalele pentru creșterea copiilor ș. a.

Un preot singur însă cu greu se poate expune la aceea, să se strice cu aceia, cu cari are atingere în atâtea puncte ale activității pastorale. Ci aceasta se poate face numai în modul sistematic, ce se va arăta mai la vale.

(Va urmă).

CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.

după Henryk Sienkiewicz.

(Continuare).

60

Principesa, care încă era îngrijată de soartea Danusiei îl întreabă:

— Spui, că cruciații eliberară din mâinile hoților o fată în speranță, că-i fca contelui Jurand?

— Da.

— Cum poți să spui așa ceva, când tu pe Danusia ai văzut-o mai de multeori, deci trebuie să o cunoști?

Rothger rămase încurcat la întrebarea

asta. Principele se ridică de pe fotel și întrebă:

Cum ai putut să faci asta, doar tu cunoști pe Danusia? Spune!

Rothger plecându-se zise:

— Noi punem vot și nu ne prea uităm la femei. Pela noi veneau multe dame de curte și principese și nici unul din noi nu știam, care-i Danusia.

— Danfeld, — a știut zise Nicolae Dlugolas.

— Danfeld deja e mort, — răspuse Rothger.

— E curios cum ați confundat pe Danusia cu o fată străină, — adause principesa.

— Dar cine a scris epistola cu sigil fals a preotului Kaleb?

— De sigur spiritele necurate.

Apoi se făcu liniște. La urmă Rothger zise:

— Întrebările aste imi muștră inima, văd, că dubitați în spusese mele și vă întreb: pentruce venise Jurand la Citna, dacă ar fi știut, că Danusia nu-i acolo?

— Eu cred, că spui adevărul — răspuse principele. — La început suspiționam pe cruciați, dar acum văd, că sunt nevinovați.

— Mulțumesc lui Dumnezeu — zise Rothger — că învinse dreptatea!

Începu apoi cu un ton cutezător:

— Mărite principe! — Pentru multele brutalități săvârșite de Jurand tu trebuie să-l pedepsești și nouă să ne dai satisfacție.

— Ce dorești? Doar vrei, ca eu să fiu responsabil pentru faptele lui?

— Nu mărite principe! Știi bine, că întreagă averea lui Jurand se află sub stăpânirea ta și noi dorim, că această avere cu castel cu tot să o predai ordului nostru.

Principele cugetându-se puțin zise:

— Au nu vi destulă moșia ce o aveți dincolo de Mazovia? Fica lui Jurand încă trăește și cum vreți să-i răpiți moștenirea?

— Atunci despăgubește-ne, cum îți dictează inima, — adause Rothger.

Se amestecă în vorbe și Nicolae Dlugolas.

— Spun despre voi, că n'ați fi tocmai oameni de omenie. Și asta mi-se împarechiar din vorbele tale. Mai mult te îngrijești de starea materială a ordului, decât de cinstea lui.

— Așa-i, ziseră ceialați cavaleri!

— Rothger zise:

— N'am venit aici ca trimis, ci să apăr chiar și cu viața — cinstea ordului. Cel care va zice — cetind epistola lui Jurand — că ordul e vinovat în furtul Danusiei, pe acela îl provoc în numele Dumnezeului nostru. Doar însuș Jurand scrise principelui, că nu cruciații li răpiră fata.

Apoi își aruncă jos mânușa.

— Nime nu cutează să-mi ridice mânușa?

— O iau eu, — zise unul dintre cavalerii de față.

— Îți spun pe Dumnezeul meu, că mințești, tu căne cruciat ce ești!

Cum vrei să duelăm, îți sunt la dispoziție. Se făcu liniște și toți se mirară de cavalerul ce primi provocarea.

— Cine ești tu îl întreabă Rothger?

— Sunt Zbisko Bogdaniec, bărbatul fetei lui Jurand.

Se apropie și de-Lorsch și zise liniștit.

— Eu încă adeverec vorbele lui pe

cinstea mea de cavaler și cine dubitează de asta, poftescă ridice-mi mânușa!

— Principele zise cătră Rothger ce voi să ridice mânușa: — nu o poți ridica deoarece Zbisko spuse adevărul.

Cruciatul se plecă înaintea lui Zbisko și îi zise:

— Cum dorești să duelăm? Sunt sigur, că va învinge dreptatea.

* * *

Vestea duelului se lăți în toată curtea. Ii preocupă pe toți: Unii ziceau, că cruciatul vorbi adevărul, căci însuș Jurand scrisese, că nu cruciații i-au răpit fata. Alții țineau parte lui Zbisko și erau îngrijați de el, căci cruciatul era un duellant excelent.

În preseara duelului, în decursul cinei când Fan-Krist, însoțitorul lui Rothger își premărea pe domnul său spunând de vitejiile lui, pași lângă el Glava și îl prinse de barbă și îi adresă cuvintele:

— Dacă nu ți rușine să mințеști între atâta oameni, cugetă-te măcar la Dumnezeu.

Fan-Krist înțelegând, că Glava e de origine nobilă, îl provocă îndată.

Vestea aceasta încă se lăți repede și toți laudară pe Glava, care din dragoste față de domnul său voia să dueleze și el.

Principele și principesa, îngrijați de Zbisko, îl întrebară:

— Ești sigur, că Dumnezeu va fi cu tine?... Doară ți-a spus Jurand?... Uite, aici este epistola lui, scrisă de Kaleb și provăzută cu sigilul lui. În asta scrie, că nu cruciații răpiră pe Danusia.

Mie încă așa mi-a spus!

— Și tu totuși voiesti să-ți expui vieța?

— Eu nu știu nimic, mărite principe!... Când ne-am dus în Spichov am convenit cu călugărița, care aduse balzamal în castel. Ea și Jurand și încă un călugăr se închiseră în castel... În ziua următoare eliberă pe cavalerul Begrov împreună cu alți prizonieri... Nouă ne-a zis, că nu cruciații răpiră pe Danusia... Dar atunci pentru ce a eliberat pe prizonieri? Și pentru ce s'a dus însuș la Citna?... L-au înșelat!... Eu știu, că l-au înșelat!... Aceiași cruciați l-au înșelat, cari răpiră pe Danusia!... Mărturie este însuș călugărița, care aduse balzamal și pe care o trimiseră la Jurand în calitate de sol!... Cruciații sunt trădători mincinoși și fără Dumnezeu!... N'au ucis ei și pe cavalerul de Fursi? Și voră să pună vina pe însoțitorul meu!... Și care va mărturisi, că cruciații n'au spus minciuni lui Jurand? Și că Rothger nu-ți mințеște și ție? Eu nu știu unde-i Danusia, dar vreau să duelez cu omul ăsta să știu, că mă chiar omoară. Mai bine să mor, decât să trăiesc fără soția mea!

Principesa plângând împreună cu el îi zise:

— Dumnezeu să-ți ajute iubitul meu!

IV.

Ziua duelului a fost o zi rece și posomorâtă. Locul îl preserară cu cenușe, să nu lungească duelanții pe gheața lucie. Ridicară jur împrejur loje pentru privitori. Cea mai mare era a principelui. Damele ocupară locurile prime. În frunte era principele și principesa.

Mulți compătimită pe Zbisko, știind, că Rothger e mare măiestru în ale duelării.

Îndată se făcu liniște și apărură ambii. Toți erau de credință, că nu peste mult

unul din ei va cădea jertfă. Zbisko era însoțit de Glava, iar Rothger de Fan-Krist.

Înainte de a se da semnalul Rothger se apropie de loja principelui, adresându-i următoarele:

— Chiem de martor pe Dumnezeu și pe tine, că nu voi fi responsabil pentru sângele ce se va vărsa îndată.

(Va urma).

Nr. 1211/1911.

Concurs.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“ publică concurs pentru două burse de câte 400 cor. și pentru o bursă de 700 cor. din *Fundațiunea Teodor Sandul* în următoarele condițiuni:

A. Bursele de câte 400 cor. se dau tinerilor români, cari urmează vre-o școală specială de industrie (cum sunt: școlile de lemnărie și metalurgie din Aiud, Cluj, Murăș-Oșorheiu și Timișoara, școala pentru industria lemnului din Brașov, sau școala de ceramică din Zlatna sau școlile de țesătorie Késmárk și Cisnădie lângă Sibiu).

Dacă nu se vor găsi concurenți, cari urmează la asemenea școli, bursele se vor da tinerilor cari urmează la vre-o școală inferioară de agricultură sau ramurile ei (cum sunt: școlile din Lugoj, Sânmiclașul-mare, Șimleu și Mediaș, sau școala de grădinărit din Budapesta, sau școala de vințelari din Aiud).

B. Bursa de 700 cor. se dă tinerilor români, cari urmează la vre-o școală superioară de industrie (cum sunt: școlile de industrie din Budapesta și Cașovia).

Dacă nu se vor găsi concurenți, cari urmează la asemenea școli, bursa se va da tinerilor, cari urmează la vre-o școală superioară de agricultură (cum sunt: școlile din Magyaróvár, Cașovia, Debretin și Cluj).

C. Toți concurenții dela școlile de industrie sau agricultură, cari doresc să obțină una dintre cele trei burse mai sus înșirate, au să-și înainteze până la 1 Septembrie nou 1911, comitetului central al Asociațiunii (Sibiu—Nagyszeben, Str. Morii Nr. 6) cererile însoțite de următoarele acte:

1. certificat de botez,
2. certificat de avere a lor și a părinților,
3. certificat de moralitate,
4. certificat de sănătate,
5. certificat despre praxa și studiile făcute.
6. eventual un act prin care să-și dovedească înrudea cu fundatorul.

Dintre concurenți cei înrudiți cu fundatorul vor fi preferiți, dacă vor fi egali cu ceilalți în ce privește purtarea morală și calificația școlară.

Toți bursierii vor avea să se oblige în scris, că după terminarea studiilor se vor stabili în Ungaria pe teritoriul locuit de Români, iar dacă nu vor putea împlini această condiție, vor avea să înapoieze Asociațiunii, în curs de 15 ani după terminarea studiilor, suma ce au primit-o ca bursă din fundațiunea Teodor Sandul. Această obligațiune va fi semnată și de părinții sau tutorii bursierilor.

Bursele votate se vor mandată din partea Asociațiunii numai atunci, când bursierii vor dovedi printr'un certificat, că sunt primiți la vre-o școală de meserii sau agricultură.

Cererile întrate după termenul de 1 Septembrie n. 1911, nu vor fi luate în considerare.

Din ședința comitetului central, ținută la 19 Iulie 1911.

A. Bârceanu m. p., Oct. C. Tăslăuanu m. p.,
v.-prezident. secretar.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Carol F. Pfau: *Tânărul editor*, traducere de Radu P. Barcianu, formează nrul 3 din Biblioteca Meseriașilor români din Sibiu și e un bun sfătător pentru cei ce vor să se ocupe cu editura. Se recomandă editorilor, tipografilor și librarilor români. — Costă 60 bani.

Ce e „Tribuna“ zilelor noastre? de Octavian Goga. Răspuns polemic la broșura dlui dr. Alex. Vajda: „Mangra, Tisza și Tribuna“ prețul 50 bani.

Iuliu T. Mera: *Din țări străine*. Arad 1911 prețul 2 cor. Frumosul volum, împodobit în frunte cu portretul autorului, a plăcutului povestitor și iscusitului scriitor, care era doctorul Mera, cuprinde 12 bucăți de proză din impresiile ce au înrăurit sufletul de artist al scriitorului, la vederea operelor de artă sau a celebrităților din țări străine. Remarcăm frumoșii articoli asupra lui Raffael, Michelangelo, Tizzian, Savonarola ș. a. Acesta e al doilea volum, publicat după moartea autorului. Primul, intitulat „Din țara basmelor“ a apărut în editura Minerva, cuprinzând povestirile lui pline de farmec, răspândite prin foițele ziarelor noastre. Volumul, de care ne ocupăm aci, a apărut sub îngrijirea pâr. Romul Ciorogariu, prietin și admirator al doctorului Mera. Il recomandăm cu toată căldura.

Björnsterne Björson: *Mary*, roman din viața norvegiană, tradus liber de Dr. Horia Petra-Petrescu, Arad. 1911 prețul 1 cor.

Biblioteca din Blaj. Sub acest titlu a început să apară la Tipografia noastră o serie de povestiri bune, alese pentru tinerime. Nrul 1. cuprinde minunatele scrisori ale misionarilor din depărtatul răsărit, publicate în „Unirea“ sub titlul de „Vestitorii credinței“. Câte o astfel de broșură de 70 pag. format mic, costă 24 fil. O recomandăm cu căldură.

Icoane din luptele Bisericii de I. Roșiu, format 16° mare pe 466 pag. Broșare elegantă. — 7 colori. — Prețul 3 coroane; pentru România 3 lei 50 bani. *Întreg venitul e destinat pentru „Mausoleul Buneia“*. Profesorul universitar de ist. bis. dela facultatea teol. din Budapesta a numit traducerea ungurească a „Icoanelor“: „*Lucrare actuală și de mare diligență... plină de cugetări cari de cari mai frumoase... apologie animată... scl. scl.*“

Considerând și scopul pentru care s'a oferit, ar face frumoasă misiune toți cei ce ar desvâli-o în cercuri cât mai largi. După 25 exemplare — unul gratuit. — Se poate procura dela *Librăria Arhidiecezană* (Blaj) și dela autor (Blaj „Unirea“.) *Banii de răscumpărare ai ficăruia se cîtează public.*

Apostolul cu litere latine, 32 coale f. 4° cu litere mari și cetete. Să vinde broșat cu 14 cor., legat în piele roșie 22 cor.

Memorialul Jubilar al „Reuniunii învățătorilor Români Sălăgeni” 1870—1910 scris din încredințarea reuniunii de S. Oros, învățător.

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeamu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Prețul tabloului cor. 1.50 fil.

1. Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suctu prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fec. 5.30
vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fec. 5.30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.* fec. 7.30 cor.
vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fec. 7.30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1.50

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din casele bisericești pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Ministerul r. Ung. de culte și instrucțiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. Orarul general și particular pentru școlile primare cu 1, 2 și 3 învățători.

2. Planul de învățământ și îndreptarul metodic. pentru școlile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș. Aprobate din Conferința Episcopescă, ținută în 7 Septembrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru școlile cu un învățător —80
" " " doi " 1.20
" " " trei " 1.60
plus 20 fil. porto pentru fiecare.

Comandele se pot face la Tipografia Seminarială.

A apărut: **Elemi Népiskola Értésítő könyvecske** — Indice pentru școlile populare primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Carte de cetire maghiară pentru clase: V. și VI. a școlii primare cu limba de propunere română, de Ioan F. Negruțiu și Petru Ungurean. Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 5,9421—1910.

Antologionul sau Mineiul tomul I. carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 Coroane.

Vatra familiară. Indemnuri și sfaturi pentru viața casnică. Cea mai potrivită carte pentru sâteni! Cuprinde sfaturi creștinești și în o foarte frumoasă limbă populară. E editată de societatea de lectură a Clericilor din Seminarul Blajului. Se află de vânzare la oricare Librărie românească. *Prețul 30 bani*

M. Străjan: *Moartea lui Dante Alighieri* traducere din Silvio Pelico și *Ingerul celor trei nopți*, o veche legendă din viața lui Dante, — Craiova 1911 pag. 16, prețul de 20 bani. Amândouă bucățile ni-se prezintă în o traducere foarte îngrijită și ne descriu în vii colori câteva clipite din viața marelui geniu al Italiei.

Strin: *Din sârmana mea grădină*, versuri. Orăștie 1911 pag. 63 prețul 1 cor. Partea cea mai mare sunt poesii religioase, iar în cealaltă se cântă Mama. Autorul mănuieste destul de bine versul, fantasia sa însă nu pare destul de bogată, așa cât pe alocuri e banal.

ALBUMUL BUNEA

în o minunată execuție tehnică și cu un cuprins bogat de peste 200 pagini.

E admirabilă coperta în mai multe culori, după originalul pictorului nostru **F. C. Domșa**. Urmează, numai decât la început portretul cel din urmă al canonicului Bunea în patru culori. Și alte peste 20 clișee, apoi capete artistice, suplimente, etc.

Comandele se pot face la

Adresa: **Albumul Bunea — Blaj—Balázsfalva sau Librăria semin.**

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.
Redactor responsabil: Augustin Gruția

Se află

de vândut cam 80 m³

lemne de lucru, stejar,

calitate excelentă, deplin uscate

în măsură diametrală de 14/20, 15/25 și 15/30 cm., iar în lungime de 3—5 m., cu prețul de 60 Cor. m³ la

Első Kisküküllővölgyi Hengerműmalom

în

Dicsőszentmárton.

Lemnele se pot vedea în orice timp.

(58) 6—8.

Nrul. 89—1911

(61) 3—8

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat din Presaca prin aceasta se rocceară să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cautiunea de Șeptesute coroane — fil. la oficiul parohial cel mult până la 14 August 1911 la 10 ore a. m.

Ofertele intrate mai târziu nu se vor lua în considerare.

Operatele despre această lucrare și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul de spese și planul aprobat de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 27 Iunie 1910 sub Nrul 3313 se pot studia zilnic la oficiul parohial gr.-cat. Căruțoratu bis. își rezervă dreptul de alegere dintre minusoferenți.

Presaca la 2 August 1911.

Ioan Popa Popasu paroh gr.-cat. **Petru Mitea** primcurator bis.-scol.

Nr. 111—1911.

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la edificiul școlii confesionale gr.-cat. din Șeulia-de-Câmpie—Mezősály — u. p. Mezőmehes, prin aceasta se rocceară să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cautiunea de 600 cor. adecă șase sute coroane la oficiul parohial gr.-cat. al Șeuliei-de-câmpie cel mult până la 20 August st. n. 1911 la 12 ore.

Ofertele intrate mai târziu nu se vor lua în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, descrierea tehnică preliminarul de spese și planul aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 13 Iunie 1911, sub Nr. 4345 se pot studia zilnic la oficiul parohial.

Șeulia-de-Câmpie, la 8 August n. 1911.

Vsile Rusu, paroh gr.-cat.

Ioan Maier, curator primar.

(63) 1—3.

Invățăcel!

Să primește 1 băiat în negustoria de manufactură și mărfuri curente, care a absolvat 1—2 clase gimnaziale sau asemenea școli.

A se adresă la firma

August Stupariu

(60) 5—6.

Blaj—Balázsfalva.